

Prof. Jeffrey D. Sachs

Jeffrey D. Sachs Columbia Üniversitesi'nde Sürdürülebilir Kalkınma, Sağlık Politikaları ve Yönetimi Profesörü ve Yeryüzü Enstitüsü Direktörüdür. Ayrıca Birleşmiş Milletlerin Sürdürülebilir Kalkınma Çözümleri Ağı'nın da direktörüdür.

Amerika'nın ticaret savaşlarının tehlikeli saçmalığı

Trump hayali düşmanlar yaratıp, boş ve anlamsız hayallerin peşinde koştukça dünya ekonomisi giderek daha istikrarsız bir hale gelmekte ve dünyanın geriye kalan bölümünün büyük bir çoğunluğuyla ABD'nin ilişkileri belirgin bir şekilde ve hissedilir ölçüde kötüleşmektedir.

Don Kişot yel değirmenleriyle savaşıyordu. ABD Başkanı Donald Trump ise ticaret açıklarına karşı savaş açmış durumda. Her iki savaş da anlamsız ve saçma, fakat Don Kişot'un savaşı hiç değilse içine katılan idealizmle renklenmiş bir savaştı. Trump'ın savaşı ise öfke dolu bir cehaletle yoğurulmuş bir savaştan başka bir şey değil.

Trump'ın Kanada ve Meksika, Avrupa ve Çin'e karşı uygulanan sıkı ticaret politikalarının ticaret açığını düşüreceği yönündeki vaatlerine rağmen, ABD uluslararası mal ve hizmetler açığının genişleyerek 621 milyar dolara yükseldiği açıklandı. Trump, ABD ticaret açığının, uluslararası ticarete Amerika'nın muhatabı olan ülkelerin haksız- adil olmayan uygulamalarının yansımaya olduğu inandırıcıdır. Bu haksız ve adil olmayan ticari uygulamaların sona erdirileceği ve bu ülkelerle masaya oturarak daha adil ticaret anlaşmaları akdedileceği konularında söz verdi.

Oysa Amerika'nın ticaret açığı başka ülkelerin haksız ticari uygulamalarının bir göstergesi değildir ve Trump'ın müzakereleri bu açığın büyüme trendini tersine çevirmeyecektir. Ticaret açığı, böyle bir gösterge niteliğinde olmayıp onun yerine başta 2017 vergi indirimi olmak üzere bizzat Trump'ın politikalarının daha da kötüleştiği makroekonomik dengesizliklerin bir ölçütüdür.

ABD'nin açığı devam edecek

Aslında, bu açığın devam edeceği, genişleyeceği uluslararası makroekonomi alanında lisans eğitimi alan herhangi bir öğrenci tarafından öğreniminin daha ikinci haftasında tam anlamıyla öngörülebilir.

Bir an için X tutarında gelir kazanan ve Y tutarında harcama yapan bir kişi düşünelim. Bu kişinin gelirlerini mal ve hizmet "ihracı", harcamalarını ise mal ve hizmet ithalatı olarak hesaba kattığımızda, gelirin harcamalarından daha fazla olması halinde, bu kişinin ithal ettiği mal ve hizmetten daha fazlasını ihraç ettiği hemen ve anlaşılır bir şekilde ortaya çıkar. Açık ise bu kişinin kazandığından daha fazlasını harcıyor olması anlamına gelir.

Aynı şey, hem özel hem de kamu sektörlerini de hesaba dahil etmek suretiyle bir ülke ekonomisi genelinde gelirleri ve harcamaları karşılıklı olarak toplayıp hesapladığımız zaman da doğrudur.

Bir ekonomide, yapılan yatırımdan daha fazla tasarruf yapılabildiği takdirde o ekonomi cari hesap fazlası veriyor, yok eğer toplam tasarruf tutarı yapılan yatırımdan daha az ise bu kez cari hesap açığı veriyor demektir.

Burada fark edilmesi gereken husus ticaret politikasının bu denklemin hiçbir yerinde yer

Trump'ın imzasını taşıyan kendisine özgü vergi politikası, uluslararası ödeme dengesizliğindeki cüzi artışın en önemli nedeni olarak ortaya çıkmaktadır. Bu noktada, tekrar vurgulamak gerekir ki ortaya çıkan bu dış ticaret açığı tablosunda ticaret politikasının payı hemen hemen hiç yok gibidir.

almamasıdır. Cari hesap açığı tamamen bir makroekonomik ölçütür: toplam yatırım tutarına göre toplam tasarruf tutarının daha az olmasıdır. ABD dış ticaret açığı, hiçbir şekil ve surette Kanada ve Meksika, Avrupa Birliği veya Çin tarafından yapılan haksız ticaret uygulamalarının bir göstergesi veya yansıması değildir.

Trump'ın bu şekilde düşünmesinin nedeni cahil olmasıdır. Üstelik onun bu bilgisizliği ve cehaleti, esasen Trump'ın danışmanlarının (kabul edilmelidir ki kendisine karşı çıktıkları zaman işlerini kaybeden), Cumhuriyetçi Parti ve Amerikan CEO'larının (Trump'ın saçmalıklarına karşı çıkmayı reddeden) korkaklıkları nedeniyle kamu söyleminin odak noktasına da yerleşmiş bulunmaktadır.

ABD, 1980'lerden başlayarak ve ağırlıklı olarak da Başkanlar Ronald Reagan, George W. Bush ve Trump'ın yönetimleri altında yapılan bir dizi vergi indirimi nedeniyle cari hesap fazlaları verdiği dönemlerden kronik cari hesap açıkları verdiği dönemlere geçmiştir. Devlet harcamalarındaki kesintiler vergilerde yapılan bu indirimlerle örtüşmeyince bu kez devlet tasarrufunda azalmaya neden olmuştur. Devlet tasarruflarındaki düşüş kısmen de olsa özel tasarruflardaki artışlarla örneğin vergi indirimleriyle bağlantılı olarak iş çevreleri ve hane halkı tasarrufları dengelenebilir.

ABD'nin cari hesap dengesi

Yine de böyle bir dengeleme genel olarak yetersiz olacaktır. Dolayısıyla, vergi indirimleri genel olarak yurt içi tasarrufu düşürme eğilimini gösterir, buna karşılık cari hesap açığını daha da büyütecek bir baskı oluşturur.

Saint Louis Federal Merkez Bankası (Federal Reserve Bank of Saint Louis) verileri, 1970'lerde ABD devlet harcamalarının ortalama olarak gayrisafi milli gelirinin (GNI) yüzde 0.1'i seviyesinde seyrederken özel tasarrufların ise GNI'nin ortalama olarak yüzde 22.2'si seviyesinde seyrettiğini göstermektedir. Böylece, 1970'lerde yurt içi tasarrufun GNI'nin yüzde 22.1'i olduğu görülmektedir. 2018'in ilk üç çeyreğinde ABD devlet tasarrufu GNI'nin yüzde 3.1 seviyesinde gerçekleşirken iken özel tasarruflar GNI'nin yüzde 21.8'i seviyesinde idi, böylece yurt içi toplam tasarruf GNI'nin yüzde 18.7'si seviyesindedir. Buna karşılık, ABD cari hesap dengesi 1970'lerde GNI'nin yüzde 0.2'si seviyesinde az da olsa bir artı bakiye verirken, 2018'in ilk üç çeyrek döneminde terse dönerek GNI'nin yüzde 2.4'ü düzeyinde açık vermektedir.

2017 ABD vergi indirimleri neticesinde devlet tasarruflarının

GNI'nin yaklaşık olarak yüzde 1'i kadar azalması söz konusu olabilecektir. Buna karşılık, özel tasarruflardan muhtemelen bu kaybın ancak yarısı kadar bir artış sağlanabilecek ve ticari yatırımlardaki sıra dışı ölçüde bir artışın ve konut için yapılan yatırımlardaki sıra dışı düşüşün ortaya çıkaracağı toplam cüzi etkiden kaynaklanacak vergilerin toplam etkisi ise ihmal edilebilir bir oranda kalacaktır. Böylece, bu politikanın net sonucu, cari hesap açığında muhtemelen GNI'nin yaklaşık olarak yüzde 0.5'i dolayında bir artış olarak ortaya çıkacaktır.

İşte böylece, Trump'ın imzasını taşıyan bu kendisine özgü vergi politikası, uluslararası ödeme dengesizliğindeki cüzi artışın en önemli nedeni olarak ortaya çıkmaktadır.

Trump hayali düşmanlar yaratıyor

Trump hayali düşmanlar yaratıp, boş ve anlamsız hayallerin peşinde koştuğu dünya ekonomisi giderek daha istikrarsız bir hale gelmekte ve dünyanın geriye kalan bölümünün büyük bir çoğunluğuyla ABD'nin ilişkileri belirgin bir şekilde ve hissedilir ölçüde kötüleşmektedir. Trump, dünyanın birçok yerinde bizzat küçümsenmekte ve ABD liderliğine duyulan saygı dünya genelinde düşmekte, adeta paraşütsüz yere çakılmaktadır.

Trump'ın politikaları hiç kuskusuz sadece Amerika'nın dış ticaret dengesini iyileştirmeye yönelik çalışmaları içermemekte, fakat aynı zamanda Çin'i kontrol altına almaya ve frenlemeye, hatta Avrupa'yı zayıflatmaya yönelik yanlış plan ve programlara dayalı bir dizi girişimi de temsil etmektedir. Bu hedef, ulusal güvenliğin dünya genelinde uluslar-devletler arasında toplamı sıfır olan bir savaş görüşünü savunan neo-konservatif (yeni- muhafazakâr) bakış açısını yansıtmaktadır. Amerika'nın rakiplerinin ekonomik alandaki başarılarının Amerika'nın küresel üstünlüğü, böylece de Amerikan güvenliği bakımından bir tehdit unsuru olarak addedilmektedir.

Bu görüşler, uzun bir süredir Amerikan politikasını sürükleyen nitelikteki özellikler haline gelen kavgacılık ve paranoyayı yansıtmaktadır. Bunlar, hiç bitmeyecek uluslararası çatışmalara davetiye çıkartmakta ve Trump ve ona olanak sağlayıp, güçlendirenler bu tür görüşleri tamamen serbest bırakmakta hatta desteklemektedir. Bu bağlamda değerlendirildiğinde, Trump'ın yanlış fikir ve kavramlara dayalı bu ticaret savaşlarının da başarısızlıkla sonuçlanabileceği en az iyileştirmeyi hedefledikleri halde herkesin gözleri önünde olağanüstü bir şekilde başarısızlığa uğradıkları makroekonomik dengesizlikler kadar öngörülebilir durumdadır.